

Na Takwas Yana Daga Cikin Bakwai — Lamba Ta Daya

Romawa Biyu na Miller

Jeff Pippenger

2023-09-13

William Miller ya gina sakonsa na annabci bisa tsarin ikoki biyu masu hallakarwa, waɗanda ya gane daidai a matsayin Roma ta arna da Roma ta Paparoma.

“William Miller, a lokacin da yake amfani da tsarin fassararsa, ya lura a cikin nassosin annabci masu magana game da karshen zamani da yawa akwai wani jigo mai maimaituwa na gardama tsakanin mutanen Allah da maƙiyansu. A cikin nazarinsa game da ikon-ikonon da suka tsananta wa mutanen Allah a dukan zamanai, ya bunƙasa manufar ƙazantattu biyu, waɗanda ya bayyana su a matsayin arna (ƙazantar farko) mai wakiltar ƙarfin tsanantawa daga wajen ikilisiya, da kuma papanci (ƙazantar ta biyu) mai wakiltar ikon tsanantawa a cikin ikilisiya. Wannan jigon ƙazantattu biyu ne ya siffanta yawancin fassarorinsa na annabci da suka biyo baya.” P. Gerard Damsteegt, *Foundations of the Seventh-day Adventist Message and Mission*, 22.

Masana tauhidi na Adventism sun amince da gaskiyar cewa tsarin Miller na aiwatar da annabci ya ƙunshi iko biyu masu hallakarwa na arna da na papanci, ko da yake suna ɗaukar wannan ne kawai a matsayin nazarin tarihin Millerites, ba kuma a matsayin gaskiyar da Allah ya ba shi ba.

“Allah ya aiki mala’ikansa domin ya ta da zuciyar wani manomi wanda bai gaskata Littafi Mai Tsarki ba, ya bishe shi zuwa ga binciken annabce-annabce. Mala’ikun Allah sun riƙa yawan ziyarar wannan zaɓaɓɓe, domin su shiryar da tunaninsa kuma su buɗe wa fahimtarsa annabce-annabcen da a ɗa suka kasance a ɓoye ga mutanen Allah. An ba shi farkon jerin gaskiya, kuma aka bishe shi ya ci gaba da nema daga mahadi zuwa mahadi, har sai da ya dubi Maganar Allah da mamaki da sha’awa. A can ya ga cikakkiyar jerin gaskiya. Wancan Maganar da ya ɗauka marar wahayi ce yanzu ta buɗu a gaban ganinsa cikin kyawu da ɗaukaka. Ya ga cewa wani sashe na Nassi yana bayyana wani, kuma sa’ad da wata aya ta rufe ga fahimtarsa, sai ya sami a wani sashe na Maganar abin da yake bayyana ta. Ya ɗauki tsattsarkan Maganar Allah da farin ciki da kuma zurfin girmamawa da tsoro mai tsarki.” *Early Writings*, 230.

“Mala’ikansa” an bayyana shi kai tsaye a matsayin Jibrilu ta bakin Sister White.

“Kalmomin mala’ikan nan, ‘Ni ne Jibra’ilu, wanda nake tsaye a gaban Allah,’ suna nuna cewa yana riƙe da matsayi na ɗaukaka mai girma a cikin kotunan sama. Sa’ad da ya zo da saƙo ga Daniyel, ya ce, ‘Babu wanda yake tare da ni a cikin waɗannan al’amura, sai Mikayel [Almasihu] shugaban ku.’ Daniyel 10:21. Game da Jibra’ilu Mai-Ceto ya yi magana a cikin Ru’ya ta Yohanna, yana cewa, ‘Ya aiko ya kuma sanar da shi ta wurin mala’ikansa ga bawansa Yohanna.’ Ru’ya ta Yohanna 1:1. Kuma ga Yohanna mala’ikan ya bayyana, ‘Ni abokin bauta ne tare da kai da kuma ’yan’uwanka annabawa.’ Ru’ya ta Yohanna 22:9, R.V. Abin tunani mai

ban mamaki ne—cewa mala’ikan da yake biye da Dan Allah a daukaka shi ne wanda aka zaɓa ya bayyana nufin Allah ga mutane masu zunubi.” *The Desire of Ages*, 99.

“Abin tunani mai ban al’ajabi—cewa mala’ikan da ke tsaye kusa da Dan Allah a matsayi na girma shi ne aka zaɓa ya buɗe nufin Allah” ga tunanin William Miller. Ba Jibra’ilu kaɗai ba, amma mala’iku a jam’i ne suka jagoranci fahimtarsa game da annabce-annabcen “waɗanda a kowane lokaci sun kasance a duhu ga mutanen Allah.” Jibra’ilu da sauran mala’iku suka bi da Miller ta cikin Littafi Mai Tsarki a jere tun daga Farawa zuwa gaba. Saboda haka aka bishe shi zuwa ga annabcin lokaci mafi tsawo a cikin Littafi Mai Tsarki, wato “lokatai bakwai” (shekaru dubu biyu da ɗari biyar da ashirin) na Littafin Lawiyawa ashirin da shida, tun gabanin a bishe shi zuwa ga kwana dubu biyu da ɗari uku na Daniyel sura ta takwas aya ta goma sha huɗu.

“Sa’an nan na keɓe kaina ga addu’a da kuma karanta Maganar. Na kuɗura in ajiye dukan ra’ayoyina da na riga na ɗauka, in gwada Nassi da Nassi sosai, kuma in bi nazarinsa cikin tsari da kuma hanya mai bin ka’ida. Na fara da Farawa, kuma na riƙa karantawa aya bayan aya, ba tare da na wuce da sauri fiye da yadda ma’anar sassa dabam-dabam za ta bayyana ba, har ta bar ni ba tare da ruɗani ba game da wani boyayyen ma’ana ko sabani. Duk lokacin da na sami wani abu mai duhu, al’adarta ita ce in kwatanta shi da dukan sassa masu alaƙa da shi; kuma da taimakon CRUDEN, na bincika dukan nassosin Littafi Mai Tsarki inda ake samun kowace fitacciyar kalma da take cikin wani sashe mai duhu. Sa’an nan, ta wurin barin kowace kalma ta yi nata daidai tasiri a kan batun nassin, idan fahimtata game da shi ta yi daidaito da kowane sashe mai alaƙa da shi a cikin Littafi Mai Tsarki, sai ya daina zama wani abin wahala. Ta wannan hanya na ci gaba da nazarin Littafi Mai Tsarki, a karon farko da na karanta shi duka, na wajen shekara biyu, kuma na gamsu ƙwarai cewa shi kansa ne mai fassara kansa. Na gano cewa, ta wurin kwatanta Nassi da tarihi, dukan annabce-annabce, gwargwadon yadda suka cika, sun cika a zahiri; cewa dukan siffofi iri-iri, misalai na magana, karin maganganu, kamantawa, da sauransu na Littafi Mai Tsarki, ko dai an bayyana su a cikin mahallinsu na kusa, ko kuwa an fayyace kalmomin da aka bayyana su da su a wasu sassa na Maganar, kuma idan aka bayyana su haka, ya kamata a fahimce su a zahiri bisa ga irin wannan bayani. Ta haka na gamsu cewa Littafi Mai Tsarki tsari ne na gaskiyoyi bayyanannu da aka saukar, waɗanda aka bayar a sarari kuma a sauƙaƙe har “mai tafiya a hanya, ko da wawa ne, ba zai kuskure a cikinta ba.” ...”

“Daga ƙarin bincike cikin Nassosi, na kai ga ƙarshe cewa lokuta bakwai na sarautar al’ummai dole ne su fara sa’ad da Yahudawa suka daina kasancewa al’umma mai cin gashin kanta a zaman talaucin bauta na Manassa, wanda mafi ƙwararrun masu lissafin zamani suka ɗora a shekara ta 677 K.H.; cewa kwanaki 2300 sun fara ne tare da makonni saba’in, waɗanda mafi ƙwararrun masu lissafin zamani suka sa a shekara ta 457 K.H.; kuma cewa kwanaki 1335 da suka fara da kawar da hadaya ta kullum, da tsayar da abin ƙyama mai jawo kufai, Daniyel sura bakwai aya goma sha ɗaya, ya kamata a kirga su daga kafa fifikon sarautar Paparoma, bayan kawar da abubuwan ƙyama na arna, kuma wanda, bisa ga mafi ƙwararrun masana tarihi da zan iya tuntuba, ya kamata a sanya tun daga kusan shekara ta 508 B.H. Da aka kirga dukan waɗannan lokutan annabci daga ranakun daban-daban da mafi ƙwararrun masu lissafin zamani suka sanya wa abubuwan da ya bayyana sarai cewa daga gare su ne ya kamata a fara kirgawa, dukansu za su ƙare tare, kusan a shekara ta 1843 B.H. Ta haka ne aka kai ni, a shekara ta 1818,

a ƙarshen shekaru biyu na nazarina cikin Nassosi, ga wannan babban ƙarshe mai nauyi, cewa cikin kusan shekaru ashirin da biyar daga wannan lokaci za a naɗe dukan al'amuran halinmu na yanzu..." William Miller's Apology and Defense, 6, 12.

Ka'idar ambaton farko tana tabbatar da cewa abin da aka fara ambato shi ne mafi girman muhimmanci; kuma abu na farko da aka ambata a Ru'ya ta Yohanna sura ta ɗaya aya ta ɗaya shi ne tsarin sadarwa da Uba yake amfani da shi yayin da yake ba Yesu saƙo, shi kuma a nasa ɓangaren ya ba mala'ikansa, wanda kuma sai ya ba annabi, wanda kuma daga nan ya rubuta shi ya aika wa iƙkilisiyoyi. Sa'ad da Adventism ya ƙi aikin da bincike-binciken William Miller, ba kawai tushensu suka ƙi ba, amma sun kuma ƙi ainihin tsarin sadarwar da ya kai Miller ga fahimtarsa, kuma sun ƙi tsarin da shi kaɗai ne hanya ga mutane su fahimci Ru'ya ta Yesu Almasihu wadda ake buɗewa jim kaɗan kafin ƙofar alheri ta rufe.

An kai William Miller ga fahimtar cewa lokatai bakwai na Littafin Firistoci sun fara ne a shekara ta 677 K.H. Sai a shekara ta 1856 ne Ubangiji ya yi amfani da Hiram Edson don gane cewa warwatsuwar lokatai bakwai an kuma aiwatar da ita a kan ƙabilu goma na arewacin Isra'ila. Ubangiji yana ƙoƙarin bunƙasa fahimtar lokatai bakwai cikin jituwa da, amma nesa ƙwarai fiye da, binciken tushe na Miller game da lokatai bakwai. Amma a shekara ta 1856 hasken da Hiram Edson ya gabatar ya zo ga ƙarshe cikin wani yanayi mai ban al'ajabi, domin talifi na takwas a cikin jerin ya ƙare da kalmomin James White, wanda a lokacin shi ne Editan Review and Herald, "Za a ci gaba." Ya kamata a "ci gaba" da shi, amma ba sai bayan 11 ga Satumba, 2001 ba, sa'ad da Ubangiji ya jagoranci mutanensa zuwa ga "tsoffin hanyoyi" kuma a ƙarshe zuwa ga jerin talifofin da ba a kammala ba da Hiram Edson ya rubuta.

Ba ma magance tawaye da ya fara ba da daɗewa ba bayan babban bakin ciki a yanzu, sai dai kawai mu nuna cewa ko da yake an ja-goranci Miller zuwa ga "lokuta bakwai" na Lawiyawa ashirin da shida, a bayyane yake cewa Ubangiji ya nufa ya faɗaɗa fahimtar farko game da lokuta bakwai fiye da tushen fahimtar da Miller yake da ita game da wannan batu. Ya zaɓi Hiram Edson, wannan bawan ɗaya daga cikin wannan tarihi ɗin, wanda tun da farko ya riga ya zaɓa don ya ba shi wahayin Almasihu yana matsawa zuwa Wuri Mafi Tsarki a ranar 23 ga Oktoba, 1844.

Saboda wannan ne na yi amfani da kalmomin masanin tauhidin Adventist don in amince cewa tsarin da ya zama ginshiƙi ga dukan amfani-hanyar annabci na Miller ya ginu ne bisa fahimtarsa game da iko biyu masu lalatarwa waɗanda a cikin littafin Daniyel aka wakilta da "na kullum" (arna), wanda a kowane lokaci ake danganta shi ko dai da "laifi" ko kuma da "abin ƙyama," dukansu kuwa suna wakiltar fannoni dabam-dabam na ikon lalatarwa na papanci. Fahimtar tushe ta Miller game da ikokin Roma ta ƙaru ƙwarai tun daga tarihin da yake wakilta.

Mala'ikun Allah, har da Jibra'ilu, ne suka jagoranci Miller zuwa ga fahimtohin da ya yi shela da su. Waɗannan fahimtohin sun haɗa da annabce-annabcen da ya yi shela da su, ƙa'idodin fassarar Littafi Mai Tsarki da ya yi amfani da su, da kuma tsararren tsarin da ya ba shi damar tsara annabce-annabcen daidai. An ba Miller wannan tsari cewa ikon hallaka guda biyu da aka ambata a Daniyel su ne Roma ta arna da kuma Roma ta paparoma. An jagoranci Future for America zuwa ga tsarin ikon hallaka guda uku na macijin, dabbar, da annabin ƙarya.

Sai na ga ruhohi marasa tsarki uku kamar kwadfi suna fitowa daga bakin macijin nan, kuma daga bakin dabbar, kuma daga bakin annabin karya. Gama su ruhohin aljanu ne, masu aikata mu'ujizai, wadanda suke fita zuwa ga sarakunan duniya da na dukan duniya, domin su tara su zuwa yakin wannan babbar ranar Allah Madaukaki. Ru'ya ta Yohanna 16:13, 14.

Makomar tsarin Amurka an gina ta ne a bisa aikin Miller, amma ta zarce inda aikinsa ya tsaya. Adventism ya bar tsarinsa ya kuma koma ga tauhidin Furotestantism mai ridda da kuma Roma. Irin wannan layin annabci ne aka ci gaba da dauka a cikin littafin Ru'ya ta Yohanna, wanda aka fara a cikin littafin Daniyel.

“Ru'ya ta Yohanna littafi ne da aka hatimce, amma kuma littafi ne da aka bude. Yana rubuta al'amura masu banmamaki da za su faru a kwanaki na karshe na tarihin wannan duniya. Koyarwar wannan littafi tabbatacciya ce, ba mai asiri da wuyar ganewa ba. A cikinsa an ci gaba da irin wannan layin annabci kamar yadda yake cikin Daniyel. Wadansu annabce-annabce Allah ya maimaita su, ta haka yana nuna cewa dole ne a ba su muhimmanci. Ubangiji ba ya maimaita abubuwan da ba su da babban muhimmanci.” Manuscript Releases, juzu'i na 9, 8.

Miller bai iya fahimtar annabce-annabcen littafin Ru'ya ta Yohanna ba, gama jerin arna da ikon papanci da aka bayyana a sarari sosai a cikin Daniyel an fadada shi a cikin littafin Ru'ya ta Yohanna domin ya hada da ikon tsanantawa na gaba da zai bayyana a dandalin tarihin annabci.

“Ta wurin arna, sa'an nan kuma ta wurin Paparoma, Shaidan ya aiwatar da ikonsa na karnuka masu yawa cikin kokarin shafe amintattun shaidun Allah daga doron kasa. Arna da mabiyan Paparoma ruhin macijin nan guda ne ya motsa su. Bambancinsu kawai shi ne cewa Paparoma, yana yin kage na bautar Allah, shi ne makiyi mafi hadari kuma mafi zalunci. Ta wurin Romanism, Shaidan ya kama duniya a bauta. Ikilisiyar Allah wadda ke ikirari da zama tasa aka share ta cikin sahan wannan rudi, kuma fiye da shekara dubu mutanen Allah suka sha wahala a farkashin fushin macijin. Kuma sa'ad da Paparoma, da aka kwace masa karsinsa, aka tilasta masa ya daina tsanantawa, Yahaya ya ga wata sabuwar iko tana tasowa domin ta maimaita muryar macijin, ta kuma ci gaba da wannan aiki iri daya na zalunci da sabo. Wannan ikon, na karshe da zai yi ya'ki da ikilisiya da dokar Allah, an misalta shi da dabba mai kahoni kamar na dan rago. Dabbobin da suka rigaye ta sun fito ne daga teku, amma wannan ta fito daga kasa, tana wakiltar tashin lumana na al'ummar da ake misalta. 'Kahoni biyu kamar na dan rago' suna wakiltar halin Gwamnatin Tarayyar Amurka da kyau, kamar yadda yake bayyana a cikin ka'idodinta biyu na asali, Republicanism da Protestantism. Wadannan ka'idoji su ne asirin ikonmu da wadataarmu a matsayin al'umma. Wadanda suka fara samun mafaka a gabar tekun Amurka suka yi farin ciki cewa sun isa kasar da take 'yantacsiya daga girman kai na ikirarin papanci da zaluncin mulkin sarauta. Suka kudura su kafa gwamnati bisa faffadan tushe na 'yancin farar hula da na addini.”

“Amma tsattsauran zanen alkalamin annabci yana bayyana wani sauyi a wannan yanayi na salama. Dabbar mai kahonin kamar na dan rago tana magana da muryar maciji, kuma tana 'aiwatar da dukan ikon dabba ta fari a gabansa.' Annabci ya bayyana cewa zai fada wa mazauna duniya su yi wa dabbar siffa, kuma cewa 'yana sa duka, kanana da manya, mawadata da matalauta, 'yantattu da bayi, su karfi alama a hannunsu na dama, ko kuwa a goshinsu; kuma

kada wani ya iya saya ko ya sayar, sai wanda yake da alamar, ko sunan dabbar, ko lambar sunanta.’ Ta haka ne Furotesta ke bin sawun Paparoma.” Signs of the Times, November 1, 1899.

Ga Miller, dabbar tekun da dabbar kasa na Wahayi sura ta goma sha uku sun wakilci Roma arna, sai kuma Roma ta papanci. Miller ya kuma yi kokarin daidaita tsarin fahimtarsa da Wahayi sura ta goma sha bakwai, amma warkewar mummunan raunin papanci, rawar annabci ta Amurka da Majalisar Dinkin Duniya, suna a wajen tsarin Allahntaka da mala’iku suka ba shi. A gare shi, dabbar da ta fito daga kasa a Wahayi sura ta goma sha uku ita ce papanci.

Miller shi ne manzon da za a yi amfani da shi domin a cire rigar aikin annabci ta Furotesta daga hannun wadanda suke ikinarin zama Furotestoci, wadanda suka fito daga Zamanin Duhu. Lokacin da Amurka za ta yi magana kamar maciji, lokacin da tsarin Jamhuriyya ya rikide ya zama dimokuraɗiyya, kuma Furotestantism mai ridda zai haɗu da gwamnati mai ridda ya kuma maimaita haɗin coci da gwamnati wanda shi ne siffar papanci, har yanzu yana nan a gaba da zamaninsa. Saboda wannan dalili, ya yi kokari ya sanya littafin Ru’ya ta Yohanna a cikin tsarin Allahntaka da mala’iku suka ba shi.

An zaɓe shi domin ya fahimci karuwa ta ilimi wadda aka haifar a shekara ta 1798 sa’ad da aka buɗe hatimin wahayin Kogin Ulai na Daniyel takwas da tara. Nan gaba, ga Amirka, shi ne a fahimci wahayin Kogin Hiddekel na Daniyel surori goma zuwa goma sha biyu, wanda aka buɗe hatiminsa a shekara ta 1989, lokacin da, kamar yadda aka bayyana a Daniyel goma sha ɗaya, aya ta arba’in, kasashen da suke wakiltar tsohuwar Tarayyar Soviet suka shafe ta wurin papacy da kuma Amurka.

Tsarin da mala’iku suka ba Future for America ya dogara ne a kan gane-bambance da kuma amfani da annabci a cikin mahallin haɗin kai uku na maciji, dabbar, da annabin karya.

“An ba Daniyel hasken da ya karɓa daga wurin Allah musamman ne domin waɗannan kwanaki na karshe. Wahayoyin da ya gani a bakin kogunan Ulai da Hiddekel, manyan kogunan Shinar, yanzu suna kan cika, kuma dukan abubuwan da aka annabta za su auku ba da daɗewa ba.” Testimonies to Ministers, 112.

Mabiya Miller sun gabatar da sakon mala’ika na farin da na biyu, suna shelar buɗewar shari’a. Makoma ga Amirka tana gabatar da sakon mala’ika na uku.

Ni ne na shuka, Afollon kuwa ya yi ban-ruwa; amma Allah ne ya ba da girma. Saboda haka, mai shuka ba wani abu ba ne, haka nan mai yin ban-ruwa ma ba wani abu ba ne; sai dai Allah mai ba da girma. To, mai shuka da mai yin ban-ruwa ɗaya ne: kuma kowane mutum zai karɓi laɗarsa gwargwadon aikinsa. Gama mu ma’aikata ne tare da Allah: ku gonar Allah ce, ku ginin Allah ne. Bisa ga alherin Allah da aka ba ni, a matsayin kwararren maginin gini, na aza harsashi, wani kuma yana ginawa a kai. Amma bari kowane mutum ya kula yadda yake ginawa a kai. Gama babu wani harsashi da wani mutum zai iya aza wa, sai wanda aka riga aka aza, wato Yesu Almasihu. 1 Korintiyawa 3:6–11.

Domin gabatar da sakon mala'ika na uku yadda ya kamata, dole ne kuma ku gabatar da sakonnin mala'iku biyu na farko, gama an sanar da mu cewa ba za a iya samun na uku ba sai tare da na farko da na biyu. Sakon farko da na biyu su ne harsashi, sakon na uku kuma shi ne dutsen karshe na gini, amma sakon na uku ba zai taɓa musun ko saɓa wa na farko da na biyu ba. In ya yi haka, to ba shi ne saƙo na gaskiya ba.

“An ba da sakon farko da na biyu a cikin shekarun 1843 da 1844, kuma yanzu muna karkashin shelar saƙo na uku; amma dukkan sakonni ukun har yanzu dole ne a yi shelar su. Yana da muhimmanci yanzu kamar yadda ya taɓa kasancewa a dā cewa a maimaita su ga waɗanda suke neman gaskiya. Ta alkalami da murya ya kamata mu busa wannan shela, muna nuna jerinsu, da kuma yadda annabce-annabcen da suka kai mu ga sakon mala'ika na uku suke aiki. Ba za a iya samun na uku ba tare da na farko da na biyu ba. Waɗannan sakonni dole ne mu ba duniya su ta wurin wallafe-wallafe, cikin jawabai, muna nuna a cikin jeren tarihin annabci abubuwan da suka riga suka kasance da kuma abubuwan da za su kasance.” Selected Messages, littafi na 2, 104, 105.

Akwai wata kyakkyawar lura game da tarihin Millerite da tarihinmu. Millerites su ne farkon, mu kuma mu ne karshe. Su ne suka gabatar da sakonnin mala'ika na fari da na biyu kuma suka rayu a cikinsu. Mu kuwa muna gabatar da sakon mala'ika na uku. Sakonsu wanda ba a buɗe hatiminsa ba (wahayin Ulai) yana samuwa a cikin surori biyu na Daniyel, namu kuma (wahayin Hiddekel) yana samuwa a cikin surori uku. Su ne suka gane kaiton fari da na biyu, kuma suka rayu cikin cikas kaito na biyu. Mu ne muke gane kuma muke rayuwa cikin cikar kaito na uku. Tsarinsu na amfani da annabci shi ne Roma arna (macijin) da Roma na papacy (dabbar). Tsarinmu na amfani da annabci kuwa shi ne Roma ta zamani a matsayin dabba mai sassa uku.

Yayinda muka fara la'akari da halayyar Roma ta paparoma a babi na goma sha bakwai na Ru'ya ta Yohanna a matsayin ta takwas wadda take daga cikin bakwai dɪn, yana da amfani mu yi la'akari da abin da Millerites suka fahimta game da Roma a lokacin tarihin kafuwar sakon. Mala'ika na uku zai sami karin haske, amma wannan hasken ba zai taɓa saɓa wa kafaɗɗiyar gaskiya ba.

Surori na biyu, bakwai, takwas, goma sha ɗaya da goma sha biyu na Daniyel sun gano Roma, tare da sauran manyan dauloli. Muna la'akari da mataƙai biyu na Roma kafin 1798; arna da kuma na papanci a matsayin tsarin aikace-aikacen annabci na Miller. Miller da majagaba sun gano cewa “'yan fashin mutanenka” a Daniyel sura ta goma sha ɗaya, aya ta goma sha huɗu, na wakiltar Roma.

Kuma a waɗancan lokuta da yawa za su tasar wa sarkin kudu; haka kuma 'yan fashi daga cikin mutanenka za su ɗaukaka kansu domin su tabbatar da wahayin; amma za su fāɗi. Daniyel 11:14.

Akwai aƙalla muhimmancin abubuwa biyu da ya kamata a lura da su a cikin wannan aya. Kalmar “wahayi” a cikin ayar tana ɗaya daga cikin kalmomin Ibrananci biyu a cikin littafin Daniyel da ake fassara su da “wahayi.” Daya daga cikin kalmomin Ibrananci da ake fassarawa da “wahayi” ita ce chāzôn, kuma tana nufin mafarki, ko annabci ko kuma wahayi. Kalmar chāzôn tana nuna tarihin annabci, ko wani zangon lokaci, kuma ana samunta sau goma a cikin littafin Daniyel, kuma a

kowane lokaci ana fassara ta da “wahayi.”

Wata kalmar Ibrananci kuma da ake fassara a matsayin “ru’ya” ita ce mar-eh’, kuma tana nufin bayyanuwa. Kalmar mar-eh’ tana nuna hangen abu guda ɗaya, a wani takamaiman lokaci. An sami kalmar Ibrananci mar-eh’ sau goma sha uku a cikin Daniyel, kuma an fassara ta a matsayin “ru’ya” sau shida, sau huɗu a matsayin “siffar fuska,” sau biyu a matsayin “bayyanuwa,” sau ɗaya kuma a matsayin “kyakkyawan kamanni.”

‘Yan fashin mutanenka suna wakiltar Roma, sabili da haka batun annabci game da Roma ne yake tabbatar da “wahayi” na annabci a cikin littafin Daniyel. Saboda wannan dalili, yana da muhimmanci a fahimci muhimmancin Roma a matsayin alamar annabci.

Hankalin annabci yana bukatar cewa kalmar nan “ru’ya” da ke wakiltar tarihin annabci ita ce wannan “ru’ya” ɗaya da ake magana a kanta a cikin littafin Ru’ya ta Yohanna, domin wahayi ya bayyana cewa Daniyel da Ru’ya ta Yohanna littafi ɗaya ne, cewa suna cika juna, cewa suna kai juna ga kamala, kuma cewa irin wannan layin annabcin da yake cikin Daniyel ne aka ci gaba da ɗaukarsa a cikin Ru’ya ta Yohanna. An riga an haɗa waɗannan batutuwa da aka bayyana a cikin Ruhun Annabci a cikin wannan jerin maƙalu, saboda haka ba zan sake kawo su ba. Zan kara wani batu kuma da mu ma mun riga mun kawo daga Sister White. Wannan batu shi ne cewa dukan littattafan Littafi Mai Tsarki suna haɗuwa kuma suna ƙarewa a cikin littafin Ru’ya ta Yohanna. “Ru’ya” na tarihin annabci (châzôn) da ake samu a cikin Daniyel, kuma aka kafa shi tare da batun annabci na Roma, yana wakiltar ru’yar tarihin annabci a faɗin dukan Littafi Mai Tsarki. Dukan littattafan Littafi Mai Tsarki suna haɗuwa kuma suna ƙarewa a cikin Ru’ya ta Yohanna, kuma Allah bai taɓa saba wa Kansa ba. Ba taɓa ba! Idan kana tsammanin Ya yi haka, to kana rashin fahimtar wani abu ne. Kalmar Ibrananci ɗaya tak (châzôn) an kuma fassara ta da “ru’ya” a cikin littafin Karin Magana.

Inda babu wahayi, jama’a sukan lalace; amma mai kiyaye doka, mai albarka ne. Karin Magana 29:18.

Wannan shi ne batu na farko da ya kamata a yi la’akari da shi game da wannan aya. Idan muka yi kuskuren fahimtar Roma, to ba za mu iya kafa hangen tarihin annabci ba. Wannan gaskiyar ce a zahiri take bayyana ƙoƙarin ‘yan Jesuit da wasu a tsawon tarihi, waɗanda suka shigar da tauhidin jabu domin su hallaka batun annabci game da Roma. Yayin da muke nazarin tushen fahimtar Roma, ya kamata mu riƙe wannan a zuciya.

“Waɗanda suka ruɗe cikin fahimtarsu game da Kalmar, waɗanda suka kasa ganin ma’anar maƙiyin Almasihu, lalle ne za su sa kansu a gefen maƙiyin Almasihu. Babu wani lokaci yanzu da zai sa mu gauraya da duniya. Daniyel yana tsaye cikin rabonsa da kuma a matsayinsa. Dole ne a fahimci annabce-annabcen Daniyel da na Yohanna. Suna fassara juna. Suna ba duniya gaskiya waɗanda kowa ya kamata ya fahimta. Waɗannan annabce-annabce za su zama shaida a cikin duniya. Ta wurin cikarsu a cikin waɗannan kwanaki na ƙarshe, za su bayyana kansu.” Kress Collection, 105.

Idan ka kasa ganin ma’anar magabcin Almasihu (Roma), za ka shiga Roma, kuma an sa wannan gargadi a cikin mahallin iya ko rashin iya fahimtar littattafan Daniyel da Ru’ya ta Yohanna.

Millerites sun gina fahimtar tushe ta Adventism a kan tantancewarsu game da Roma. Sun fahimci cewa an wakilci Roma da iko biyu masu hallakarwa, cewa dukansu matakai ne na Roma, amma ba su kasance a wani matsayi a cikin tarihi da za su ga Roma a matsayin haɗin kai mai ninki uku kamar yadda aka wakilta a cikin littafin Ru'ya ta Yohanna ba. Saboda haka Daniyel shi ne tushen da Millerites suka wakilta, kuma Ru'ya ta Yohanna ita ce dutsen ƙarshe da Future for America ke wakilta. Akwai kuma wani batu daga Daniyel sura ta goma sha ɗaya aya ta goma sha huɗu wanda muke so mu bayyana.

Miller da majagaba sun fahimci cewa siffar da ke cikin mafarkin Nebukadnezzar tana wakiltar masarautu huɗu na Babila, Mediya da Farisa, Girka, da Roma. Ba su iya ganin abin da ya wuce masarauta ta huɗu ba, gama sun fahimci cewa Roma ta Paparoma mataki na biyu ne kawai na Roma, sabili da haka kuma cewa masarauta ta huɗu ta ƙare a shekara ta 1798. Daga matsayinsu a cikin tarihin duniya, alamar annabci kaɗai da ta rage ita ce Zuwa ta Biyu ta Almasihu, inda dutsen da aka sare daga dutsen zai bugi kafafun siffar. Milleriyawa sun gane bambance-bambancen annabci tsakanin Roma arna da Roma ta Paparoma, amma da yake an tilasta musu su daidaita shekara ta 1798 da dawowar Almasihu, ba su iya ganin abin da ya wuce masarautu huɗu ba.

“Mun kai ga wani lokaci sa’ad da aikin Allah mai tsarki yake wakiltuwa da kafafun mutumin-mutumin nan, inda aka gauraya baƙin ƙarfe da lāka mai laushi. Allah yana da mutane, zaɓaɓɓun mutane, waɗanda dole ne a tsarkake ganewarsu, waɗanda kuma ba dole su zama marasa tsarki ta wurin aza itace, ciyawa, da ƙaifayin a kan harsashin gini ba. Kowace rai mai aminci ga dokokin Allah za ta ga cewa alamar da ta bambanta bangaskiyarmu ita ce Asabar ta rana ta bakwai. Idan gwamnati za ta girmama Asabar kamar yadda Allah ya umarta, za ta tsaya cikin ƙarfin Allah kuma cikin ƙare bangaskiyar da aka ba tsarkaka sau ɗaya tak. Amma ‘yan siyasa za su goyi bayan Asabar ta jabu, kuma za su gauraya bangaskiyarsu ta addini da kiyaye wannan ɗan papanci, suna ɗora shi sama da Asabar da Ubangiji ya tsarkake ya kuma albarkace ta, yana keɓe ta domin mutum ya kiyaye ta da tsarki, a matsayin alama tsakaninsa da mutanensa har tsararraki dubu. Gaurayawar dabara ta coci da dabara ta gwamnati ce ake wakilta da baƙin ƙarfe da lākar. Wannan haɗin kai yana raunana dukan ikon ikklisiyoyi. Ba wa coci ikon gwamnati zai haifar da mugayen sakamako. Mutane sun kusan wuce iyakar juriyar Allah. Sun zuba ƙarfinsu cikin siyasa, kuma sun haɗa kai da papanci. Amma lokaci zai zo da Allah zai hukunta waɗanda suka rushe dokarsa, kuma mugun aikinsu zai koma a kansu.” Seventh-day Adventist Bible Commentary, volume 4, 1168.

Wahayi sura ta goma sha bakwai ita ce tantancewa ta ƙarshe ta mulkokin annabcin Littafi Mai Tsarki, kuma tana bayyana cewa mulkoki bakwai sun fāɗi, kuma mulki na takwas shi ne haɗin gwiwa mai fuska uku na Roma ta zamani. Idan nuni na farko ga mulkokin annabcin Littafi Mai Tsarki shi ne Daniyel sura ta biyu, kuma babu shakka haka yake; to ya kamata nuni na ƙarshe ya kasance an kwatanta shi da nuni na farko. Ta yaya mulkoki huɗu na Daniyel sura ta biyu za su dace da mulkoki takwas a Wahayi sura ta goma sha bakwai?

Saboda haka, ku tuna yayin da muke ci gaba, cewa Milleriyawa ba su iya ganin abubuwan annabci fiye da tarihinsu ba. Saƙon da suka fahimta kuma suka yi shela da shi ya bayyana zuwan Almasihu na biyu a matsayin alamar hanya ta gaba a tarihin annabci. Amma idan fahimtar Milleriyawa game

da Roma a matsayin alamar da ta kafa wahayin tarihin annabci, haka kuma Daniyel sura ta biyu, duka biyun ginshikan gaskiyar Milleriyawa ne, ta yaya wannan zai yi daidai da masarautu takwas na sura ta goma sha bakwai ta Ru'ya ta Yohanna?

Idan ba ka da tabbaci ko siffar da ke cikin Daniyel biyu tana da muhimmiyar tushe, abin da kawai za ka yi shi ne ka yi la'akari da jadawalan majagaba na 1843 da 1850. Dukansu suna dauke da siffar da ke cikin Daniyel biyu a zane a kansu. Haka kuma mai matuƙar muhimmanci shi ne cewa Ellen White ta bayyana cewa an yi jadawalan biyu ne bisa ga ja-gorar Allah kuma bisa ga tsarinSa.

“Na ga cewa jadawalin 1843 hannun Ubangiji ne ya shirya da shi, kuma bai kamata a canja shi ba; cewa lambobin sun kasance yadda Shi yake so su kasance; cewa hannunsa yana a kansu, ya kuma boye kuskure a cikin waƙansu daga cikin lambobin, domin kada kowa ya gan shi, sai da aka janye hannunsa.” Early Writings, 74, 75.

Game da jadawalin 1850 ta bayyana cewa:

“Na ga cewa Allah yana cikin buga wannan zane ta wurin Dan'uwa Nichols. Na ga cewa akwai annabcin wannan zane a cikin Littafi Mai Tsarki, kuma idan an tsara wannan zane domin mutanen Allah, idan ya isa ga ɗaya to ya isa ga wani kuma, kuma idan ɗaya yana buƙatar a sake zana sabon zane a kan ma'auni mafi girma, dukansu suna buƙatarsa haka nan ƙwarai.” Manuscript Releases, juzu'i na 13, 359.

Akwai wata tsohuwar karin magana daga duniya wadda take cewa, “Kuskure yana da hanyoyi masu yawa, amma gaskiya tana da hanya guda kawai.” Akwai kurakurai iri-iri da dama da aka yi amfani da su domin hana mutane gane cewa Roma ta zamani a Ru'ya ta Yohanna sura goma sha bakwai ita ce kai na takwas wanda yake daga cikin bakwai ɗin. Ɗaya daga cikin waƙannan kurakurai da malaman tauhidin Adventism suke amfani da shi shi ne karkatar da ainihin masarautun tarihi. Ba ina nufin masarautun annabcin Littafi Mai Tsarki a nan ba; waƙannan sunaye ne guda biyu mabambanta. Masarautun annabcin Littafi Mai Tsarki an kafa su ne bisa ga ambato na farko a cikin Daniyel sura biyu, amma akwai masarautun tarihi da suka riga Babila. Ellen White ta fayyace sarai su wanene masarautun tarihin, amma malaman tauhidin Adventism suna watsi da shaida hurarre kuma suna ƙirƙirar jerin masarautun tarihi da ke dusashe fahimtar cewa Roma kullum tana tasowa a matsayin ta takwas kuma daga cikin bakwai take. Duk da haka, Roma ce take kafa wahayi.

Masana tauhidi na Adventism da Protestantism mai ridda suna ba da shawarar cewa masarautun tarihi su ne Masar, Assuriya, Babila, Medo-Farisa, Girka, Roma, da sauransu. 'Yar'uwa White ta sanar da mu cewa akwai masarauta ta uku ta tarihi, wadda suka zaɓa su bar a waje. Shin suna barin wannan masarauta ne a waje, ko kuwa suna barin Ruhun Annabci ne a waje? Dukansu biyun.

“Tarihin al'ummai waƙanda ɗaya bayan ɗaya suka mamaye lokacin da wurin da aka ƙaddara musu, suna ba da shaida cikin rashin sani ga gaskiyar da su kansu ba su san ma'anarta ba, yana yi mana magana. Ga kowace al'umma da kowane mutum na yau Allah ya ware wani matsayi a cikin babban shirinsa. A yau ana auna mutane da al'ummai da ma'aunin gini a hannun Shi wanda ba ya yin kuskure. Dukkansu, ta wurin zaɓinsu na kansu, suna ƙayyade makomarsu, kuma Allah yana sarrafa komai domin cika manufofinsa.”

“Tarihin da babban NI NE ya tsara a cikin Kalmarsa, yana hada mahadi bayan mahadi a cikin sarkar annabci, daga madawwami a da zuwa madawwami a gaba, yana gaya mana inda muke a yau a cikin jerin zamanai, da kuma abin da za a iya sa ran zai zo a lokaci mai zuwa. Dukan abin da annabci ya fada tun da farko cewa zai faru, har zuwa wannan zamani na yanzu, an rubuta sawunsa a kan shafukan tarihi, kuma muna iya tabbata cewa dukan abin da yake nan tafe zai cika bisa tsarinsa.”

An yi annabci a sarari cikin maganar gaskiya game da rushewar karshe ta dukan mulkokin duniya. A cikin annabcin da aka fada sa’ad da aka furta hukunci daga Allah a kan sarkin Isra’ila na karshe, an ba da sakon nan cewa: “Ga abin da Ubangiji Allah yana cewa; Cire rawanin damara, ka kuma tube kambin: ... daukaka mai kaskanci, ka kuma kaskantar da mai daukaka. Zan tumbuke shi, zan tumbuke shi, zan tumbuke shi: kuma ba zai kara kasancewa ba, sai wanda hakkinsa ne ya zo; ni kuma zan ba shi shi.” Ezekiel 21:26, 27.

“Rawanin da aka cire daga Isra’ila ya rika wucewa a jere zuwa ga masarautun Babila, Medo-Farisa, Girka, da Roma. Allah ya ce, ‘Ba za ta kara kasancewa ba, sai wanda hakki ne nasa ya zo; ni kuwa zan ba shi ita.’”

“Wannan lokaci ya kusa. A yau alamu na zamani suna bayyana cewa muna tsaye a bakin kofar manya da kuma muhimman al’amura. Komai a cikin duniyarmu yana cikin tashin hankali. A gaban idanunmu annabcin Mai Ceto game da al’amuran da za su riga zuwansa yana cika: ‘Za ku ji yake-yake da jita-jitar yake-yake.... Al’umma za ta tashi gaba da al’umma, mulki kuma gaba da mulki: za a kuma yi yunwa, da annoba, da girgizar kasa, a wurare dabam-dabam.’ Matiyu 24:6, 7.”

“Yanzu lokaci ne na babban abin sha’awa ga dukan masu rai. Masu mulki da ’yan siyasa, mutanen da suke riƙe da matsayi na amana da iko, maza da mata masu tunani na kowane rukuni, sun karkata hankalinsu ga abubuwan da suke faruwa kewaye da mu. Suna lura da matsattu kuma marasa natsuwa dangantakar da take tsakanin al’ummai. Suna ganin tsananin da yake mamaye kowane fanni na duniya, kuma sun gane cewa wani abu mai girma kuma mai yanke hukunci yana dab da faruwa—cewa duniya tana gab da fuskantar wata babbar rikici mai girgiza kwari.”

“Mala’iku yanzu suna riƙe isƙoƙin rikici, domin kada su hura sai an gargadi duniya game da halakar da ke tafe da ita; amma hadari yana taruwa, a shirye yake ya barke a kan duniya; kuma sa’ad da Allah zai umarci mala’ikunsa su saki isƙoƙin, za a ga irin yanayin rikici da babu alƙalami da zai iya kwatantawa.

“Littafi Mai Tsarki, shi kadai ne, yake ba da sahihin hangen nesa game da wadannan abubuwa. A nan ne aka bayyana manyan al’amuran karshe a cikin tarihin duniyarmu, abubuwan da tuni suke jefa inuwoyinsu a gaba, sautin kusantowarsu yana sa kasa ta girgiza, zukatan mutane kuwa su karai saboda tsoro.” Education, 178–180.

Wannan nassi yana da haske mai yawa domin zamaninmu, amma abin da nake so in nuna shi ne cewa Sister White ta bayyana sarai cewa masarautar tarihi da ta riga Babila ita ce Isra’ila, ba Assuriya ba. Masarautun tarihi da malamai na tauhidi suke amfani da su suna barin Isra’ila a waje a matsayin masarautar tarihi, duk da iko da daukakar da aka kafa a zamanin mulkin sarki

Sulemanu, kuma duk da shaidar kai-tsaye ta wahayi ta bakin Ezekiyel da Ellen White cewa kambin Isra'ila ya wuce zuwa Babila.

Idan muka yi amfani da sharhin da aka hure zuwa ga mulkokin tarihi, za mu ga cewa dole ne a kirga Isra'ila a cikin waɗannan mulkokin. Isra'ila, Assuriya da Masar mulkokin tarihi ne waɗanda suka gabaci mulkin farko na annabcin Littafi Mai Tsarki, wato Babila. Saboda haka, mulki na huɗu na “tarihi” shi ne Babila, na biyar shi ne Mediya-Farisa, na shida shi ne Girka, na bakwai shi ne Roma ta arna, kuma na takwas shi ne Roma ta papacy, wadda take daga cikin bakwai domin tana wakiltar mataki na biyu na Roma ta arna. Idan aka dauki mulkokin tarihi, Roma ta papacy ita ce ta takwas, kuma tana daga cikin bakwai.

A cikin Daniel sura ta bakwai muna da masarautun annabcin Littafi Mai Tsarki waɗanda aka wakilta da namun daji. Babila ita ce zaki wanda beyar Mediya da Farisa ta biyo bayansa. Ta uku kuwa ita ce Girka a matsayin damisa, sa'an nan kuma Roma a matsayin dabbar nan “mai ban tsoro da firgitarwa” wadda take da “haƙoran ƙarfe.” Dabbar nan mai ban tsoro, daidai da surar da ke cikin Daniel sura ta biyu, ita ce Roma, masarauta ta huɗu ta annabcin Littafi Mai Tsarki.

Millerites sun fahimci masarauta ta huɗu a matsayin Roma, saboda haka suka fahimci siffodin muguwar dabbar nan ta wannan hanya, kuma kawai suka dora dukan siffodin annabci na dabbar a kan masarauta ta huɗu. Sun ga bambanci tsakanin Roma ta arna da Roma ta papanci a cikin wannan nassi, amma ba su iya ganin masarauta ta biyar ta annabcin Littafi Mai Tsarki ba, domin daidai suka yi amfani da ambato na farko na masarautun annabcin Littafi Mai Tsarki a matsayin ma'aunin komawarsu. Amma bambanci tsakanin Roma biyu ɗin yana cikin wannan nassi, abin da ke ba mu damar daukar bambancin tsakanin Roma biyu ɗin a matsayin wakiltar masarautu biyu. Amma wannan ba shi ne abin da muke la'akari da shi ba.

Sai ya ce, Dabbar nan ta huɗu ita ce mulki na huɗu a bisa duniya, wanda zai bambanta da dukan mulkoki, zai cinye dukan duniya, ya tattake ta, ya farfashe ta gunduwa-gunduwa. Kuma ƙahonnin nan goma daga cikin wannan mulki sarakuna goma ne waɗanda za su taso; wani kuma zai taso a bayansu; shi kuwa zai bambanta da na farkon, kuma zai rinjayi sarakuna uku. Kuma zai faɗi manyan maganganu gāba da Maɗaukaki, zai wahalar da tsarkakan Maɗaukaki, zai yi nufin canja lokuta da dokoki: kuma za a ba su a hannunsa har zuwa zamani, da zamanu biyu, da rabin zamani. Amma shari'a za ta zauna, kuma za su dauke mulkinsa, domin a hallaka shi, a kuma rushe shi har ƙarshe. Daniel 7:23–26.

Mulki na huɗu a cikin Daniyel biyu shi ne Roma. Ƙahonin goma suna wakiltar al'ummai goma da suke wakiltar mulkin Roma ta arna, kuma kafin Roma ta papanci ta karɓi ikon duniya a shekara ta 538, za a kawar da uku daga cikin waɗannan mulkoki, ko kuwa a tumɓuke su. Sa'an nan kuma “ƙaramin” “ƙahon” na aya ta takwas, mai “idanu kamar idanun mutum, da baki mai faɗin manyan abubuwa,” zai tashi. Idan muna da ƙahoni goma a cikin mulki na huɗu kuma aka kawar da uku domin “ƙaramin ƙahon” ya maye gurbin waɗannan ƙahoni uku, to idan aka kawar da ƙahoni ukun, sai ya bar ƙahoni bakwai, kuma ƙaramin ƙahon shi ne na takwas, gama Roma kullum tana tashi a matsayin ta takwas kuma tana daga cikin bakwai ɗin. Akwai haske mai yawa game da Roma a cikin matakanta biyu a cikin wannan babi, amma abin da muke yi a nan kawai shi ne gabatar da shaida ta biyu cewa, ta fuskar annabci kamar yadda yake a tarihi, Roma tana tashi a matsayin ta

takwas kuma tana daga cikin bakwai dīn.

A sura ta takwas muna samun faɗaɗaɗar sura ta bakwai. Sauran ya sāke bayyana mulkokin annabci Littafi Mai Tsarki, amma ya bar mulki na farko, wato Babila; domin lokacin da Daniyel ya karɓi wahayin sura ta takwas, karshen Babila ya riga ya yi kusa kwarai. A cikin surar, Mediya da Farisa ana wakiltar su da rago mai kaho biyu. Girka kuma ana wakiltar ta da bunsuru mai kaho ɗaya, wanda aka karya, kuma daga wurin kahon da aka karya sai kaho huɗu suka fito. Sa'an nan "karamin kaho" ya biyo bayan Girka, kuma sau ɗaya kuma karamin kahon yana wakiltar Roma. Ko da yake Roma ba zuriyar kai tsaye ba ce daga daular Girka, nassi ya siffanta karamin kahon a matsayin wanda ya fito daga ɗaya daga cikin kahoni huɗu da suka taso a cikin mulkin Girka bayan an karya kahon farko—wanda yake wakiltar Alexander the Great. Roma ba zuriyar Helenawa ba ce, amma ta fara cin nasarar duniya daga yankin Girka, kuma ta wannan ma'ana, ta fito daga ɗaya daga cikin waɗannan kahoni huɗu.

Saboda haka muna samun a cikin sura ta takwas shaida ta biyu ga sura ta bakwai. Medo-Farisa tana da kahoni biyu, Girka tana da kaho ɗaya, sannan daga baya kuma kahoni huɗu. Hakan ya zama kahoni bakwai kafin na Roma, domin karamin kahon ya fito ne daga ɗaya daga cikin kahonin Girka huɗu. Biyu da ɗaya da huɗu sun zama bakwai; sai kuma Roma, karamin kahon, shi ne na takwas, kuma yana daga cikin bakwai dīn. Ya dace a lura cewa a cikin wannan nassi, wanda yake nuna cewa Roma ta fito daga ɗaya daga cikin kahonin Girka, akwai ɗaya daga cikin manyan hujjojin annabci da Miller da abokan aikinsa suka fuskanta a cikin tarihinsu.

Furotesta na wancan tarihin sun nace cewa karamin kahon Roma ba zai iya zama Roma ba, gama annabci ya bayyana cewa karamin kahon ya fito ne daga ɗaya daga cikin kahonin Helenawa huɗu. Saboda haka suka yi gardama cewa karamin kahon yana wakiltar Antiochus Epiphanes, wanda yake ɗaya daga cikin sarakunan Seleucid da suka ci gaba a tarihi bayan rarrabuwar da ta biyo bayan mutuwar Alexander Mai Girma. Muhawarar tarihin Millerite a kan wannan batu ta yi girma kwarai, har a cikin jadawalin 1843 aka gabatar da hujjar adawa da koyarwar Furotesta wadda ta ginu bisa ga gaskiyar cewa Daniyel ya ga karamin kahon yana fitowa daga ɗaya daga cikin kahonin Helenawa huɗu, don haka ba zai iya nuni da Roma ba, domin Roma ba ta fito daga Girka ba. Hujjar ta shafi dukan ayoyin da ke cikin Daniyel inda ake gano Roma. Matsayin Furotesta ya kuma haɗa da cewa "yan fashin mutanenka" a aya ta goma sha huɗu ta Daniyel sura ta goma sha ɗaya dole ne su kasance Antiochus Epiphanes. Saboda haka Millerites suka haɗa a cikin jadawalin, wanda Sister White ta bayyana cewa "an shiryar da shi da hannun Ubangiji kuma bai kamata a canja shi ba," ambato ga Antiochus Epiphanes yana bayyana dalilin da ya sa ba zai iya zama wancan mulki na huɗu ba. Shin Roma ce ta kafa wahayin tarihin annabci, ko kuwa wani sarkin Seleucid wanda ya mutu fiye da shekara ɗari kafin a haifi Almasihu ne ya wakilci ikon da ya tashi ya yi gāba da Almasihu a gicciyensa?

Tambayar da za a iya tasowa ita ce, me ya sa aka nuna wa Daniyel Roma tana fitowa daga ɗaya daga cikin kahonin Girka, idan kuwa Roma ba zuriyar Girka kai tsaye ba ce? Amsar ita ce, farkon hauhawar Roma zuwa mulki ya soma ne a wannan yanki wanda a dā ya kasance kasar Girka, amma me ya sa aka gabatar da annabci ta irin wannan hanya har ya ba da damar irin wannan ruɗani?

Akalla amsa ɗaya, baya ga muhimmancin lura da inda Roma ta fara tasowa, ita ce cewa asirin Roma kullum fitowa a matsayin ta takwas kuma tana daga cikin bakwai ana amsa shi ne ta wajen haɗa Roma da yankin Girka, domin a kiyaye muhimmiyar ma'anar wannan asiri cewa Roma tana daga cikin bakwai. Wannan asiri yana da muhimmanci ƙwarai, ko da yake Millerites ba za su taɓa iya fahimtar wannan ra'ayi ba daga matsayinsu a tarihi. Gaskiyar cewa dukan nassoshin da ke kan ba kawai jadawalin 1843 ba, har ma da na 1850, zane-zane ne na batutuwa waɗanda aka yi magana a kansu kai tsaye cikin Maganar Allah ta annabci, sai dai wancan nuni guda ɗaya da ke jaddada cewa Antiochus Epiphanes ba shi ne ikon da ya tsaya gāba da Almasihu ba, yana sa wannan ƙarin da aka yi wa jadawalin ya zama mai muhimmanci ƙwarai. Abin bakin ciki ne ƙwarai cewa sa'ad da Adventism ta bar harsashinta, a yau ta tsinci kanta tana koyar da cewa ikon ayar goma sha huɗu na Daniyel goma sha ɗaya shi ne Antiochus Epiphanes ba Roma ba! Yanzu suna koyar da abin da Millerites suka yi hamayya da shi da ƙarfi sosai har suka wakilci wannan muhawara a kan jadawalin 1843!

Masarautun tarihi suna nuna cewa Roma ta fito ta zama ta takwas, kuma tana daga cikin bakwai ɗin nan. “Karamin kaho” na cikin sura ta bakwai, wanda yake furta “manyar maganganu gāba da Maɗaukaki,” ya fito ta zama ta takwas, kuma yana daga cikin bakwai ɗin nan. Kahonin sura ta takwas suna nuna cewa Roma ta fito ta zama ta takwas, kuma tana daga cikin bakwai ɗin nan.

A cikin talifi na gaba za mu yi la'akari da yadda Roma ta zamani, kamar yadda aka wakilta a cikin Ru'ya ta Yohanna sha bakwai, take fitowa a matsayin ta takwas kuma tana daga cikin bakwai ɗin. Sa'an nan za mu koma ga Daniyel biyu mu bayyana dalilin da ya sa masarautu huɗu na Daniyel biyu, waɗanda su ne farkon ambaton masarautun annabcin Littafi Mai Tsarki, suke daidai da masarautu takwas na Ru'ya ta Yohanna sha bakwai.